

Inserati se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naravnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedija na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob 1/6 popoldne.

Vabilo na naročbo.

Vljudno vabimo vse p. i. dosedanje naročnike, katerim s tem mesecem naročba poteče, da jo blagovoljno o pravem času ponové, da zamoremo list vsakemu redno pošiljati, in da nam pridobé še novih naročnikov.

„Slovenec“ pri opravništvu prejemani velja:

Za celo leto	13 gl. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ en mesec	1 „ 10 „

Po pošti prejemani pa velja:

Za celo leto	15 gl. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ en mesec	1 „ 40 „

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Vredništvo in založništvo.

Pomirje, a ne mir.

(Konec.)

Komaj polovice svoje naloge zvrši državnik, ki skrbi le za sedanost in se ne ozira na prihodnost. Po pravici smemo trditi, da mora vsaka država skoraj bolj skrbeti za prihodnost, kakor za sedanost. Ali se to nemara komu čudno zdi? Le o dolgouhu pravimo, da je zadovoljen, da le toliko časa trava raste, da on živi. Le pogledjmo vsakdanje življenje, ali ne velja vže tukaj pregovor: delaj, kakor da bi imel večno živeti, t. j. delaj za prihodnost! Ako pa to velja posameznemu človeku, posamezni družini, koliko bolj mora to merodajno biti državi, ki je skupina družin. Ali kaj si moramo neki misliti, ko zgovorimo besedo „država“? Človek je za družbo vstvarjen in le v družbi se razvijajo njegove dušne in telesne moči. Da pa toliko lože doseže svojo imenitno nalogo, da bolj zdatno skrbi in vteši svoje dušne in telesne potrebe, združuje se z vrstniki, da vravná in vredí svoje življenje po obče koristnih napravah in postavah. Tukaj velja pridobiti si novih dobrot, a ohraniti stare. Vsak previden gospodar hoče sad svojega truda vživati na svojo starost, a hoče to tudi zapustiti svojim potomcem. Zaradi tega mnogo žrtvuje za občno koristne naprave, ki so v občini in državi potrebne. Iz tega se pa tudi vidi, da je slabo z državo, da se nje podlaga maje, ako se skrbi le za sedanost, pri tem se pa ničesa ne stori in prav nič ne skrbi za prihodnost, marveč se še naravnost oškoduje. To so silno priproste resnice, a vendar morajo biti za podlago vsemu dejanju in nehanju, treba jih je ponavljati in vedno zatajevati.

Kako zvršuje kulturnoborna politika to nalogo? Taka vlada razdeva srečo prihodnjemu zarodu, ker mu odpelje vse vire, iz katerih se izliva blagostan in sreča med narode. Od kod

pa prihaja sreča narodom? Človek je iz telesa in duše, dvoje so tudi njegove potrebe, on mora skrbeti za hrano duši in telesu. Človeku je pred vsem treba vere, katero po Božji naredbi cerkev varuje in razlaga, on mora biti vzgojen versko-nravno in podučevan v raznih vednostih in znanostih. Slovestvo in vse časopisje mora v to pripomoči, da se duh izobrazuje, v prvi vrsti pa je tukaj verska pravost. Hrano telesu si pridobiva človek, ko prideluje, izdeluje, pripravlja in razdeljuje naravne pridelke. Pri vsakem gospodarstvu se skrbi za to, da se prihodki množé, da se ne potroši više, kakor se dobi, isto tako mora biti tudi pri državnem gospodarstvu. Država potrebuje vrlih in sposobnih vradnikov, ki javne službe pravično opravljajo, modro in zvesto gospodarijo z državnim premoženjem, imeli bi biti podložnim v izgled po svoji pravosti. A ti bi imeli s pridnostjo in varčnostjo, v miru, spravljivosti in požrtvovalnosti skrbeti za občni blagor. To so v kratkih potezah bistveni pogoji, po katerih bi se dalo rešiti veliko in zelo zamotano socijalno vprašanje. Vprašamo pa zopet, kako izvršuje kulturnoborna politika te bistvene pogoje vsacega javnega blagostanja? Ne bomo ponavljali, kar smo vže povedali, kazati hočemo le v skromnih besedah svojstvo kulturnega boja in poglobitve posledice, ki so očite vsemu svetu.

Povedali smo, kako je kulturnoborna politika skušala katolike omajati v njih verskem prepričanji. Povsod napotje, povsod so bile zanjke nastavljene katolikom, neduhovnim, duhovnim in redovnikom. Sveta vera, toliko da ne pregnana; bogočastje, deljenje svetih zakramentov, da še celó zasebne verske vaje pod državnim nadzorstvom in vkovane v spono! Mladine niso smeli versko podučevati katoliški učniki, bila je vzgojena več ali manj v duhu cerkvi sovražnem. Vse pripomočke, ki pospešujejo pravno-versko življenje, n. pr. cerkvene bratovščine, duhovne vaje so s silo odpravljali in zatirali, a vse druge družbe, naj se glasé: telovadne, glediščne družbe ali kakor koli, te so podpirali, da so tako utopili pravno-verski čut.

Ali se je potem čuditi, da se je med ljudstvom dan na dan razširjalo: poželenje po vžitku, lenoba, sleparstvo in vsa vrsta malopridnosti? S tem pa niso le oškodovali ljudstva pri njegovem versko-nravnem čuvstvu, marveč tudi gmotna korist je bila močno zanemarjena. Ali ni pri katoliškem shodu v Düsseldorfu pretečene dni govornikov nekdo rekel: naša zguba, naš propad so veselice, ki se dan na dan, teden za tednom snujejo. — Kakor v javnem, tako so tudi v zasebnem življenji prezirali zlato resnico, da imajo biti stroški v pravem somerji s prihodki. Javni budget je po dragih, dostikrat nepotrebnih podvzetjih raste od dne do dne, posojilo se je vrstilo za posojilom, tako so tudi podložni zarad slabega

gospodarstva zabredli v dolgove, lotili so se sleparskih podvzetij, na tisoče jih je prišlo oderuhom v roke, na milijone jih je zdihovalo pod bremenom neznosljivih davkov, brez števila družin je prišlo na beraško palico. Posledica temu je bila, da je zaupanje pri kupčiji dan na dan pojemalo, da je ponehal tu in tam javni promet in brez števila ljudi je prišlo ob zaslužek. Čedalje več je bilo ljudi, ki niso imeli kaj zgubiti, a tudi nič pridobiti, in ti so potem postali liberalci ali še kaj hujega. Po mestih in po selih je bilo čedalje več ljudi podpore potrebnih, ki so bili v nadlogo občanam in imovinskim ljudem. Ves ta zleg so še močno podpirale liberalne postave v svobodnem obrtu in svobodnem naseljevanji. Vse, kar je količkaj zaviralo osiromaščenje in spridenost, se je odpravilo. Kdo se bode tedaj čudil, ako je na tihem vse nezadovoljno, ako vsakdo gleda na prihodnost s pobitim srcem, ako je čezdalje več vjetnikov po ječah, ako se ljudi izseljuje toliko, kakor nikdar poprej!

To je sedaj sad toliko hvaljene novodobne državne modrosti. To bi bili darovi, ktere je vlada ponudila podanikom za obile žrtve v blagu in krvi. Zgodovinski razvoj teh stvari nikakor ne časti kulturnobornih strank, niti ne vlade, ki je hotela njim vstreči.

Kaka prihodnost čaka ljudstvo in vlado, ako ostane vse pri starem? Organizem, ki je na vseh udih bolan, mora pešati in poslednjič umreti. Skrajni čas je, da si k sreči vzamemo nauke, ktere nam podaja zgodovina, ki nam kaže žalosten pogin močnih držav, in nas uči, kako grenko in hudobno je, ako vlada zapusti pot pravice in lepe nrave, vere in strahu Božjega. Iz kakih vzrokov pa je razpala mogočna asirska, babilonska, persiška, aleksandrinska in rimska država? Mar niso bili bistveno tisti vzroki, ki so v nesrečnih dneh našega časa pripravljali in izvrševali kulturni boj? Ljudje tiste dobe so zaničevali božje in človeške pravice, no, to označuje kulturnoborce našega veka, oboževali so državno oblast, to dela tudi kulturni boj, iskali so naslednosti in čutnega razveseljevanja, kar se tudi dan danes kaže. Ako iz enakih vzrokov sklepamo na enake učinke, moramo se bati za sedanji vek. Iz dna srea obžalujemo, da so vlade po nekodi tako zelo zgrešile svoj pravi namen, ker so svojo moč in veljavo vporabljele v to, da so v spodtiko podložnim, vendar po besedah apostola imajo oblasti v strah biti le hudobnim dejanjem, a ne pravičnim, in oblast mora biti služabnica Bogu za dobro delo.

Politični pregled.

V Ljubljani, 27. sept.

Avstrijske dežele.

Prvi korak do sporazumljenja napravili so v ponedeljek 24. t. m. Čehi in

Nemci v Liběhovem o priliki postavljanja nagrobnega spominka rodoljubu dekanu Filipu Čermaku, ravno tako vestnemu duhovnu, kakor gorečemu domoljubu. Čehi in Nemci zbrali so se v lepi prijaznosti na grobu moža, ki je požrtvovalno delal v svojem delokrožju, ki je za vsakega imel odprto srce in odprto roko, pri katerem si je vsakdo tolažbe in dobrega sveta poiskal. Ta blagi duhovnik umrl je leta 1877 in letos postavili so mu hvaležni rojaci Čehi in Nemci vzajemno in v najlepši složnosti nagrobni spominek. Čermak, po rodu Čeh, je tudi nemška sreča svojih župljanov popolnoma zase pridobil. Vse hiše po Liběhovem, dasi večinoma nemške, bile so krasno ozaljšane, ko so Čehi pod vodstvom dr. Riegerovem v mestice dospeli in nemška dekleta belo oblečena sprejela so jih navdušeno. Rieger zahvalivši se za prijazen sprejem, povdarjal je toliko potrebno spravo obeh narodnosti, kar so Nemci vže pred prihodom po svojem slavnostnem sprejemu českih rodoljubov dejansko odobrili, in sicer vže zanaprej! Konec slavnosti vrstila so se česka in nemška društva pred dr. Riegerom navdušeno „slava“ in „hoch“ klicaje. Ljudstvo bi se bilo na Českem vže zdavno do dobrega spoznamelo, naj bi ne imelo takih vodij, kakor so zagriženi patroni „Deutsche Zeitung“, katerih seveda ni nobenega blizo bilo. Škodovalo bi jim pa sicer ne bilo, kajti prepričali bi se bili na svoje oči, da tisto, kar oni med svet trosijo, ni drugega nego nesramno obrekovanje in gole laži. Sram jih bodi!

Iz deželnega zbora koroškega. V 12. seji je poročal poslanec grof Thurn o sklepu računov koroškega deželnega zavoda za 1882. Gosp. poročevalec je primerjal posamezne nastavke v prevdanku s potrebščinami in je prišel do sklepa, da prevdarek ni prekoračen, marveč da se je še prihranilo 139 gold. 31 kr. Po navetu je sprejel deželni zbor sklep računa za l. 1882 s 304.401 gold., a tega je pokritega 34.041 gold., tedaj dežela doda 270.360 gold.; prevdarek koroškega deželnega šolskega zavoda z normalnim šolskim zavodom za l. 1884 zahteva 325.885 gold., od tega je pokritega 31.775 gold., potrebščina, ki še ni poravnana, je 294.110 gold. Denarnemu odboru se ukaže, to svoto 294.110 gold. vzeti v predštev za deželni zavod l. 1884.

Iz deželnega zbora gornje-avstrijskega. Med vlogami je več peticij za zlagljanje šolskega obiskovanja in za vpeljavo šestletne šolske dolžnosti. Potem je prišla na vrsto zadeva poneverjenja v deželni kasi. Govorila sta poslanca Doblhamer in Pflügl, ki sta rekla, da je deželni odbor za to odgovoren in sta hotela o tem vedeti podrobnosti, povdarjaje, da konservativno časopisje iz tega ni hotelo krivde na vso stranko zavračati. Doblhamer je stavil nasvet, poročilo naj se vrne finančnemu odboru. Več poslancev, deželni glavar in poročevalec Dehne so oporekali in so kazali na to, da je navod za blagajno pomanjkljiv in se mora spremeniti. Sprejme se poročilo odbora. Prihodnja seja jutri.

26. septembra. Med vlogami je 19 peticij zoper neomejeno svobodo pri ženitovanju in 60 peticij za šestletno šolsko dolžnost in 3 leta nedeljsko-nadaljevalne šole. V železnični odsek je bilo voljenih 2 konservativca in 7 liberalcev in v deželni odbor namesto Wertheimerja poslanca dr. Edlbacher z 18 od 19 glasov in grof Kuenburg jednoglasno.

Iz Borga, 26. septembra. C. kr. namestnik Vidman ogleduje dela zarad grajenja vode pri Borgo, Roncegno, Leveio in Caldonnazzo. Nekatere vasi so bile tako razdejanje, da le počasi vstajajo iz razvalin, tako n. pr. Grigno i. dr.

Novo poslopje za drugo nemško gimnazijo v **Brunu** je dovršeno in danes je bila slovesnost vložnja sklepnega kamna vpričo c. k. deželnega namestnika in načelnikov mestne in šolske oblasti. Ko je bilo dotično pismo podpisano in sklepní kamen vložen, je izročil stavitelj gosp. Morie Koller ključce zavoda namestniku, ter se zahvalil vladi za pomoč in podporo pri zidanju. Namestnik jih je izročil v slovesnem govoru ravnatelju. Slovesnost se

je končala, ko so poslopje pregledali in ko so gostje svoja imena zapisali v spominjsko knjigo.

Minoli teden poročali smo o **zgradbi železnice** iz Sarajeva preko Mostara do Dubrovnika, danes nam je vže nekaj več o tem zabilježiti mogoče. Vže dolgo ste se ogerska in avstrijska vlada zaradi gradbe železne proge iz Sarajeva v Mitrovico pogajali, kjer naj bi se bosanska železnica potem z veliko svetovno progo iztočno morje Dunaj-Budapešt-Zemun-Beligrad-Mitrovica-Solun zvezala. Vojni minister grof Bilandt je že zdavno energično nujno zgradbo železnice Sarajevo-Mitrovica iz strateških ozirov povdarjal, protivila sta se mu pa obojestranska finančna ministra. Osobito ogerski finančni minister je pravil, da Madjari ne bodo dovolili, ker se o Bosni še nič ne ve, čegava bo, ali turška, ali madjarska ali avstrijska. Sedaj sta se pa finančna ministra vendar le vojnemu podala in se dotični razgovori z vso silo pospešujejo, da se bode predlog že bodočima delegacijama v pretres izročil. Železnica bo 145 kilometrov dolga in bode nekako 7.800.000 goldinarjev veljala, ki se bodo med Avstrijo in Ogersko tako razdelili, da bode Avstrija 4.850.000 in Ogerska 2.950.000 gld. gradbenih stroškov plačala.

Vse novine po celem svetu nimajo važnejega dela, kakor dan na dan povdarjati, kako da je vsaka država osobito le za *mir* navdušena, pri vsem tem ima pa vsaka puško v roci in soseda nezaupno gleda. Nam tak „oborožen mir“ ni nič kaj po godu, kajti on več novcev požre, kakor pa naglo končana vojska, kateri potem razoroženje navadno sledi.

Vnanje države.

Na **Srbskem** odpustil je finančni minister vse tiste državne uradnike iz državne službe, ki so pri volitvah proti vladi glasovali in se enako postopanje tudi o družih ministrih čuje. Na Srbskem sme namreč vsak minister uradnika, ki ni še 10 let doslužil, iz „višjih državnih razlogov“ na mah iz službe odpustiti, druge pa, ki so že 10 let v službi, iz jednega kraja v drugega prestavljati, kar pri slabih prometnih okoliščinah srbskih v par letih vsakega uradnika, ki se je le trikrat preselil, na nič spraviti mora.

Danes 27. t. m. odprla se bode **srbska skupščina** v kraljevi odsoenosti, kakor je ministre sam telegrafično pooblastil. Vseh skupščinarjev je 160 in od teh 80 vladne stranke, kateri sta se tudi ona dva „brez barve“ pridružila. Sicer se pa nadjajo, da bode tudi iz obojega opozicijskega tabora marsikdo, komur je trgovinski razvitek v domovini pri sreč. za sprejem konvencije glasoval in tako vladni stranki do zmage pripomogel. Radikalci imajo 61 glasov. Ako bi ne glasovali, ali pa po svojem izstopu glasovanje in sprejem konvencije opovirali, je vlada vže pooblaščen, da odmah skupščino razpusti. Kralj se je večeraj zvečer iz Homburga odpeljal. Skupščina se ne bo s prestolnim govorom otvorila, temveč se bo dotični kraljevi ukaz prečital.

Bolgarska in **Srbska** sklenili ste poštno pogodbo, ktera bode tudi za nas velike važnosti, kajti velik del pisem gré od nas preko Srbije na Bolgarsko.

„Pall Mall Gazette“ še jedenkrat **Gladstonov pohod v Kodanji** pojasnuje in pravi, da je uloga, ki si jo je Angleška v evropski politiki odločila, vseskozi pohlevnega in miroljubnega značaja. Voditeljstvo v Evropi spodobi se Nemčiji in ne Angležem in ker Nemčija svoje prvovoditeljstvo vedno le na vtrjevanje miru porablja, Angleška ničesar bolj ne želi, kakor da se nemški tisto ohrani. Dalje omenjeni list povdarja, da je sedanja politika ruskega cara skozi in skozi miroljubnega značaja, naj že bo politika njegova na iztoku taka ali taka, ter opominja na izjavo grofa Karolya, ki jo je poslednji leta 1880 izdal rekoč, da je vsak sovražnik Avstrije, kdor se za podaljšanje avstrijskih mej preko berolinske pogodbe proti iztoku izrazi, ter konečno sklepa: „Tako dolgo, dokler lonček na Balkanu ne bode prekipel, Rusija za meč ne bo prijela. Nemčija Rusko za ohranjenje miru lahko podpira, Francoska tega ni v stani in zaradi tega treba je Nemcev

se trdneje okleniti. John Bull že ve, zakaj Nemčiji tako slavo poje.

„Journal de Petersburg“ zarad **Bolgarije** še pravi, državni svetovalec Jonin se bode ravnal po tem, kakor se dogodki razvijajo.

Na **Laškem** otvorili so v Chieti podučno razstavo; pri tej priložnosti rekel je v svojem govoru tajnik naučnega ministra, da je mnogo večje vrednosti ljudstvo iz temé nevednosti rešiti, kakor pa po nerešenih deželah gledati.

„Kreuzzeitung“ si dá pisati po svojem dopisniku iz Rima, da **obravnave med papežem in prusko vlado** niso ustavljene, marveč le relativno, za nekaj časa odložene. Kakor se sliši, so zastran dispensa še naknadno stvar bolj natanko določili. Da se odpravijo težave za tiste škofje, ktere nimajo škofov na svojih mestih, je nasvetovala papeževa kurija, da naj dotičnih prošenj ne sestavi drug kakor kak škof. Brzkone bo to prevzel starosta pruskih škofov, škof v Kulmu. „Moniteur de Rome“ je trdil, kurija ni pritrdila novi cerkveni politični postavi. — A to ni po vsem pravo. Jaz moram, pravi dopisnik, še enkrat temu oporekati, in to popraviti tako, da so papež faktično postavlo sprejeli, ko so dovolili, da se sme prositi za dispens. Število duhovnov, katerim se ima dispens podeliti, je baje tisoč. Isti korespondent pravi, da se pruska vlada, kar se tiče dovoljenja za dispens, ni zavezala nikakor. Pomanjkanje duhovnikov žuga Bavarski deželi. Blizo 600 duhovnikov se bode brzkone povrnilo na Prusko nazaj, in vendar vže sedaj duhovnov primanjkuje. — Bavarski „Religions-Edikt“, ki nasprotuje konkordatu, pomanjkanja ne bode odvrnil, državna vsega-mogočnost ogreni ljudem vstop v duhovski stan. — Ljubo je to tisti stranki, ki Cerkve ne potrebuje.

Norveško državno sodišče posvetovalo se je že v petnajstih sejah, kdo ima pravico tožene ministre obsoditi, pa še sedaj niso edini.

Iz Pariza, 26. septembra. Pravijo, da je odgovor Kitajske na francoske predloge došel. — Španskega kralja bode na kolodvoru pričakoval predsednik ljudovlade in ministri. Programa za slovesnost še niso določili.

Francozom se v Aziji godi, kakor se je svoje dni nam v Hercegovini godilo, kajti oni so storili napako, da niso sovražnika dostojno ocenili. Sedaj, ko jim voda že v grlo teče, jim pač ne ostane drugega, nego polk za polkom iz Francoskega v Tonking pošiljati, da še tega stališča ne zgube, ki ga že dolgo časa krvavo branijo. Sicer bi bili pa Francozi Anamee vže zdavno vgnali, če bi jih Kitaj na skrivnem ne podpiral. Ta velesila bode svojo vojsko po evropskem vzoru prestrojila in na tem polji vže leta in leta dela. Treba se je toraj Francozom pač požuriti, da upor čim preje tim bolje zaduše, sicer se s Kitajem v daljši in silnejši boj zamotajo, čegar nasledki bi pa trgovini po iztočno-azijatskem vodovji osodepolni postati utegnili, kajti tudi Angleži imajo svoje pazno in vrh vsega jako sumljivo oko tja uprto.

Kitajci bi po angleškem vplivu privolili, da si Francoska Anam prisvoji do rudeče reke, Kitaj pa ostalo zemljo do Tonkinga. Rudeča reka naj bode vsem narodom svobodna cesta. Francozi nasprotno zahtevajo ves trikot v posest in vsled tega prisvojilno nadzorstvo brodarstva po reki do Honghona, poleg tega pa tudi še kos levega pobrežja. Poslanik Tseng ni dobil še nobenega odgovora iz Pekinga.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 26. sept. V „Slovenu“ bile so ob kratkem že omenjene nekatere homatije med tiskarskim osebstvom drugih tiskarnic in Kleinmayrjevo. Obljubljeno bilo je tudi obširneje poročilo o tem, ki naj tu sledi.

V Kleinmayrjevi tiskarni gospodarji že veliko let nek Prus, hud nasprotnik Slovincem, ki se tudi na čelo rine vsem profinarodnim društvom. Kar se je v Ljubljani narodno gibanje oživilo, pomnožile so se tudi tiskarne in

izučilo se je več domačinov za tiskarje in stavce — tako, da bi ne bilo treba za to delo nobenega tujca več k nam. Druge tiskarne si res ne naročajo stavcev iz tujine, tem manj, ker našega jezika niso zmožni; le Kleinmayrjev faktor jih prav nalašč naroča iz Prusije in jih tudi bolje plačuje ko domače; domači imajo pod njegovim žezlom prav slabo življenje, ker se ta možak — kakor s prusaškim duhom — odlikuje tudi s prav izvorno tujo surovostjo.

Kakor povsod po količkaj večih krajih, imajo tudi v Ljubljani tiskarji svoje „tiskarsko društvo“, čegar načelnštvo je bilo prej več let v Kleinmayrjevi tiskarni; ker se je pa število domačih tiskarjev s tiskarnami vred pomnožilo, ni bilo načelnštvo več v soglasi z večino društva; predsednik, ki ni mogel več vstrezati Rüttingovim namenom, odstopil je in vodstvo društva prišlo je domačinom v roke. Če se je iz Kleinmayrjeve tiskarne prej že hudo pisarilo zoper to društvo in ljubljanske tiskarske razmere v tiskarskem listu „Vorwärts“, kaj pa še le potem! Povod temu je dala petdesetletnica nekega tiskarja te tiskarnice, ker se je „à tout prix“ nemeem zdela preveč slovenska; črnili so naše tiskarje in opravljali jih in društvo pred svetom tako, da je bilo to primorano, tri glavne škodljivce Kleinmayrjeve tiskarne v obnem zboru izključiti iz društva in to prav po določbah pravil, da se ima izključiti, kdor dela društvu škodo.

Zdaj pa je bil ogenj v strehi! Pisali so še huje in z vso silo zahtevali, da društvo mora izključene nazaj vzeti. Ker se je pa odbor ustavljal temu, poklicali so z Dunaja podpredsednika ondotnega tiskarskega društva in lastnika lista „Vorwärts“, da bi naše tiskarje za ušesa prijel in jih ugnal v kozji rog. Prišel je, a pokazal se ni ni nič manj surovega, kakor tisti, ki so ga poklicali, in ni nič opravil, marveč odšel sam osramoten. Do zdaj se tisti socialistični duh, ki ga je ta poslanec nemških tiskarjev dunajskih — z imenom Höger — sem prinesel, ni še poprijel naših poštenih, narodnih, domačih tiskarjev, in ravno to je dobro, ker brez njega boljše shajajo; ker se je pa bati, da bi stavec Kleinmayrjeve tiskarne ne rogovilili dalje, bo odbor društva storil že na pravem mestu primerne in potrebne korake, da se to ustavi, kajti tista socialistična agitacija ni nikjer nič prida, najmanj pa tam, kjer je njen namen ta: zanesti v dozdaj složno in mirno društvo nepotreben in škodljiv prepir, in to političnega zadržaja. Odbor tiskarjev je rekel, da ostane pri sklepu občenega zbora in izključenih ne sprejme nazaj, o tem ima odločiti zopet le občni zbor. In ker so Rüttingovi iz Kleinmayrjeve tiskarne tako pihali, sklican je bil zopet občni zbor in predloženo mu vprašanje, ali naj se sprejmó izključeni nazaj ali ne. Občni zbor je sklenil, da se sprejmó, ako prekličejo lažnjivo obrekovanje, tiskano v društvenem časniku, pa morajo to prej storiti; s tem pa niso bili zadovoljni, češ, bodo že preklicali, pa še le potem, ako bodo sprejeti za ude. Pri glasovanju zmagali so domačini, akoravno so po Rüttingovem pritisku vsi stavec Kleinmayrjeve tiskarne (med katerimi je tudi nekaj domačinov) glasovali za sprejetje, in tako je ostalo pri starem, Rütting pa se je jeze penil ter se po svoji navadi odlikoval — ne ravno z oliko.

Ta dogodba, ki vznemirja „tiskarsko društvo“, je zopet jasen dokaz, kak je pri nas posebno prusaški Nemeec, če se mu gospodarstvo iz rok izvije. Sploh je pa Kleinmayrjeva

tiskarna že od nekaj gube za tujo zalego, ki domačinom škodo dela, kjer le more.

Iz Celovca, 25. sept. (Ali nam je nemški jezik res tako potreben?) Mi Slovenci smo lahkoverni, ker poštene. Ker se sami s premislekom ne lažemo, zato tudi o drugih ne verjamemo kaj takega. Tako daleč še nismo prišli v spoznanji tega sveta, da bi vedeli in verovali, da ljudje ne samo lažejo, ampak si celo sistematično laži izmišljujejo iz političnih namenov. Ena taka sistematična, politična, proti nam obrnjena laž je to, „da mi Slovenci vsakako in na vsak način potrebujemo nemški jezik in da brez njega še živeti ne moremo“. Mi narodni Slovenci smo le preradi pripravljeni, da to imamo za resnico zaradi starih predsodkov, kar je dobro premišljena in politično razjedajoča laž. Ne manjka se narodnih Slovencev, ki to frazo za resnico vzamejo, ne vedoči, da nam ravno ta fraza grozno veliko škoduje. Vse nemškutarske agitacije po Štajarskem, Koroškem in Kranjskem se opirajo na to frazo. In pri tem je žalostno le to, da narodni Slovenci, namesto da bi tej frazi do živega šli in jo preiskali, je li resnica ali ne, se pustijo od nje omamiti in se skušajo le nekako izgovarjati, kjer bi lahko možato in krepko zavračali! Ravno danes sem bral, kako se je v Vojnicah „nemški šulverein“ kahal in kako je neki kmet (?) povdarjal „potrebo nemščine“. To „potrebo nemščine“ srečamo zmirom in povsod ne samo pri Slovencih, ampak tudi pri bratih Čehih, kjer pristo ljudstvo na podlagi te fraze pošilja svoje otroke v nemške šole. Poglejmo vendar tej frazi nekaj bolj do osrčja! Ali morda slovenski kmet ne more svojih volov ali svojega žita prodati, če nemški ne zna? Ljubljanski sejmi nas bodo preverili, da je to gola basen ker se na nobenem sejmu ne manjka mešetarjev, ki kupčijo posredujejo ne samo z nemškimi, ampak tudi z laškimi kupei — za kupico vina. Če kmet ne zna družega, ko slovensko, ni mu treba zavolj tega volov ne za en goldinar ceneje dati; tisti bedasti kupei pa še niso rojeni, ki bi blago preplačali — zavolj tega, ker kmet nemški zna! Kmet ne živi od jezikoznanstva, ampak od pridelkov polja in od svoje živine. Skušnja še uči, da so kmetje nemškutarji na pol gospodje na pol kmetje, navadno slabiji gospodarji od trdih Slovencev. To je tudi naravno. — Poglejmo pa še dalje. Pravijo: Ako kmet ne zna nemški, ne more se dalje in više izobraziti. Zopet laž! Mi Slovenci imamo zdaj že toliko časnikov in podučnih knjig, posebno v kmetiški stroki, da jih noben kmet vseh ne more brati in prebrati, ako neče svojega posla zanemarjati. Kar kmet potrebuje, ima že v slovenskem slovstvu, ni mu treba nemščine. Mnogo se jih šteje med razumnike, pa vendar niso prebrali vseh slovenskih knjig; in kolikor dalje, toliko manj jim bode mogoče, ker se literatura hitro množi. Kmet pa ima samo v nedeljah čas brati, kako zamore on reči, da mu slovenska literatura ne zadostuje?! Lažnjivec, ki praviš, da hočemo Slovenci kmeta v neumnosti obdržati, preberi prej vse letnike „Novic“, „Gospodarja“ in drugih listov, preberi Mohorjevo in Matične knjige, in koliko množico drugih, o vsaki znanosti za življenje potrebnih, čitaj in uči se iz njih in ne bode ti časa ostajalo hoditi k shodom „nemškega šulvereina“ v Konjice ali kam drugam in se pri-

tožiti, da Slovenci premalo storimo za omiko ljudstva! Kaj pa vendar tisti srečni nemški kmet na zgornjem Štajarskem in Koroškem bere, ki je od osode tako ljubljene, da nemški že od mladih nog zna?? Lahko se reče, da nemški kmet na Koroškem in Štajarskem veliko manj bere, ko slovenski kmet, in da mnogokrat od sveta in politike še veliko manj vé.

Sploh pa je opravičeno vprašanje: zakaj pa Hrvat, Madjar, Poljak in Lah lahko živi brez nemščine, Slovencev in Čeh pa bi ne mogel? Stokrat se lahko sliši: „Če nemški ne znaš, ne moreš nobene službe dobiti.“ Kdo pa je temu kriv? Ako slovenska pravica obvelja, potem se bo lahko narobe reklo: „Če slovenski ne znaš, ne moreš na Slovenskem nobene službe dobiti!“

Od Hrvatov so nemškutarji zdaj kar tihi, kajti tam že velja slovanska pravica: „Kdor hrvaško ne zna, na Hrvaškem malo velja.“ Pri nas se pa od cele pravice nikoli ne govori, ampak le od polovičarske, in še za to vedno le beračimo, čeravno nam je že pred leti po državni ustavi pripoznana in mnogokrat spet potrjena. Če je pri nas celi okraj z več tisoč dušami slovensk, pa je morda v vasi kak „privandran“ nemški čevljar, ima ta ravno toliko pravice, ko vsi drugi skup, ali pa še več; kajti njemu se mora nemško dopisovati, slovenskim domačinom pa le tedaj, ako so gospodje uradniki pri dobri volji. Taka „ravnopravnost“ smeši seveda vse naše prizadevanje, tujstvo je še zmirom na konji, in kmet ima potem prav, če misli, da nemščina zmirom še največ velja.

Čemu potrebujemo tedaj toliko hvalisane nemščine? V nebesa vsak lahko pride tudi brez nemščine, to je dognano. Da slovenski kmet ne potrebuje nemščine, je tudi lahko dokazati, posebno če se nam priznana pravica dá, ter se upelje edino pravilno uradovanje v narodnem jeziku.

Kaj pa je z obrtnikom? Morda pa ta ne more brez nemščine živeti? Vzemimo čevljarja. Ali ne zamore čevljev delati tudi, če bi bil mutast? — Morda pa usnja ne bi mogel kupiti? Ali ni zadosti slovenskih usnarjev! Ali mar Nemeem ne bo mogel čevljev prodajati? Čevljar v slovenskem kraju bo največ čevljev med Slovenci spečal, in če pride kak Nemeec, bo plačal blago, ne pa jezikovno znanje čevljarjevo! Tisti Nemei še niso rojeni, ki bi slabe čevlje preplačali, samo zato, ker čevljar nemško zna! Enaka je pri drugih rokodelcih. Tudi rokodelci živijo le od svojega dela, ne pa od jezikoslovja!

„Da, pa viši stanovi! ti morajo nemški znati, sicer niso izobraženi!“ slišim vpiti. Na to se lahko reče: Da se mladenči, namenjeni za više službe, naučé nemškega jezika, za to je v latinskih in realnih šolah že preskrbljeno. Neobhodno potrebno pa tudi ni. Kakor je Lah, Francoz, Anglež, Rus, Poljak lahko izobražen, ne da bi nemški znal, tako je tudi pri Slovencu in Čehu mogoče. Pa pustimo to. Da bi višji stanovi nemškega ne znali, se nam gotovo ni bati in se nemškega „a priori“ in po vsaki ceni tudi ne branimo. „Qui bene distinguit, bene docet“, a tega ravno naši nemškutarji, pa tudi Nemei nočejo, ampak brez razločka vse v snop povežejo in potem — mlatijo in vdrihajo po njem. Če višji stanovi znajo francoski, bodo gotovo toliko rajše in toliko prej znali nemški, ker je ta jezik naše cesarske rodovine, jezik najbližnjih sosedov in jezik mnogo dežel našega cesarstva, da od vsega družega molčimo. Toraj,

bodite nam pošteno pravični, za nemščino se vam ni treba bati. Izobraženi stanovi in več, kateri je potrebujejo, se je bodo znanprej učili in znali, kakor so se je do zdaj učili in jo znajo.

Domače novice.

(Dodatek k poročilu o zadnji seji deželnega zbora.) V odsek za presojevanje novega volilnega reda kranjskega voljena sta tudi gg. poslanca Klun in Lukman, ki sta bila zadnjič po pomoti izpuščena.

(Dnevni red seje mestnega odbora), ktera bode v petek 28. dan septembra 1883. leta ob 6. uri popoldne v mestni dvorani. I. Naznanila prvosedstva. — II. Personalnega in pravnega odseka poročilo o sl. deželnega odbora kranjskega odgovoru gledé licejalnega poslopja. — III. Finančnega odseka poročila o nasvetu mestnega računovodstva, da bi v mestni oskrbi stoječe ustanove z letom 1884. počenši plačevale za upravne stroške primerno odškodnino. — IV. Policijskega odseka poročilo: a) o podeljenji službe mestne babice; b) o lekarja V. Mayra računu o zdravilih za mestne uboge v IV. kvartalu 1882. leta. — V. Šolskega odseka poročilo: a) o reguliranji plač mestnim učiteljem; b) o remuneracij katehetu ekskurendne šole na barji. — VI. Predlogi odseka za olepšavo mesta: a) o nasadu lip ob stranéh Resljeve ceste; b) o nasadu drevesne skupine na travniku nasproti Kozlerjevemu hlevu; c) o nasadu bukev ob poti, ki drži od tivolskega grada ob robu gozda proti cesti na Rožnika; d) o spremembi drevesnega nasada na sv. Petra nasipu. — VII. Mestnega odbornika V. Petričiča samostalni predlog: mestni odbor naj sklene, da je vis. finančni upravi izročiti prošnjo za prepuščenje opomnin, ktere se pobirajo po magistratnih organih.

(Vabilo.) Pouk v petji za gospodične in gospode v Čitalnici se prične 1. oktobra. Za gospode bo pevska šola vsak ponedeljek in vsako sredo ob 8. uri zvečer, — za gospodične pa vsak četrtek in vsako soboto ob 7. uri zvečer. Pevske vaje za moški zbor so ob torkih in petkih vselej točno ob 8. uri. Kdor želi pevsko šolo obiskovati ali pa ustopiti v pevski zbor, naj se oglasi v omenjenih dneh in urah v čitalnični pevski sobi v I. nadstropji pri pevodji gospodu V. Valenti. Odbor čitalnice.

(Drugi zvezek Augusta Armina Lebana „Skladeb“) pride prihodnji mesec na svitlo. Zvezek le-ta, broječ nekaj mešanih, možkih zborov in en samospev, bode stal po pošti 40 kr. „Na ogled“ se zvezki ne bodo pošiljali. Naročnino prejema urednik in založnik Janko Leban, učitelj v Lokvi (Corgnale, via Divača, Küstenland).

(Prusijan in natakariča.) Ptujci so pri nas od dne do dne ošabnejši, in naša pohlevna naravnost jim jako dobro služi, da se s svojo ošabnostjo nasproti naši pohlevnosti toliko bolj ponašajo. Pred tremi dnevi sedela sta pri Maliči dva narodnjaka pri vrčku piva. Ne dolgo in k njima trgovsk agent — iz „rajha“ doma — prisede. Pogovor se zasučé na dnevne razmere, se pleče o hrvaškem vstanku in konečno na vojake preide. Prusijan je na vsa usta zabavljaj, ter se sicer tudi vrlo surovo obnašal. Kar se pred enega narodnjakov postavi, z dežnikom po oficirsko pozdravi, rekoč: „Ali ste bili oficir, kaj se pravi to?“ Narodnjak mu pa hladnokrvno odgovori: Po naše ne vem, po madjar-

ske bi se pa reklo: „Eget, feget, meget — kmet!“ Sedaj se Prusak natakariče poloti ter ji med drugimi tudi zabavljivo reče: „Glauben Sie, ich bin ein Krainer?“ (Mislite, da sem Kranjec?), na kar se mu natakariča jako jedrnato odreže: „Hajdite žabam gost, saj vas ni nihče klical, brez vas bomo že opravili.“ Ko bi se proti nemški ošabnosti povsod s primernim taktom in odločnostjo postopalo, bi je bilo pač kmalo konec.

Razne reči.

— † 26. t. m. je umrl v Škofjiloki na Gorenjskem po kratki bolezni gospod Lovro Sader, bivši nadučitelj in vodja štirirazredne ljudske šole v tem mestu. Ranjki je bil v učiteljskih krogih dobro znan, svoje dni je bil šolski nadzornik za Kranjski šolski okraj, več let je zastopoval učitelje pri e. k. okrajnem šolskem svetovalstvu v Kranji. Bil je ranjki vrl in spreten učitelj; tudi v socialnem življenju odlična oseba, zapušča žalostno vdovo in več maloletnih otrok. Naj v miru počiva!

— Iz Trsta. V nedeljo 30. septembra slavilo bode „delalsko podporno društvo“ obletnico blagoslovljenja svoje zastave. Točno ob 9¹/₂ uri zjutraj zberó se družabniki in gostje drugih bratskih društev v cerkvi sv. Jakopa, kjer bode slovesna peta maša, pri kateri bo pel društveni mešani zbor, in se bode blagoslovil nov trak ženskega oddelka. Popoldne ob 4¹/₂ uri bode velika slavnost in veselica v dvorani in na vrtu gostilne „Monte verde“ (pri zelenem hribu). Vstopnina sè srečko vred 30 sold. Čisti dohodek veselice je namenjen pokojninskemu zalogu društva.

Odbor del. podp. društva.

— FZM. baron Kuhn, lastnik ljubljanskega pešpolka št. 17, kterege so cesar o petdesetletnici njegovega službovanja ravnokar odlikovali, je bil rojen leta 1816 v Prosnici na Moravskem. Oče mu je bil stotnik Franc pl. Kuhn. Leta 1833 vstopil je v Dunaj-Novomeško vojaško akademijo, ktero je leta 1837 kakor poročnik v 1. pešpolku zapustil. Leta 1852 je bil povikšan v baronski stan in 1859 imenovan za profesorja strategije. Vojskoval se je leta 1848, 1849 in 1859 in je postal polkovnik. Leta 1866 prevzel je vojaško poveljništvo na Tiroljih. Pozneje je bil več let vojni minister in nato je prevzel generalno zapovedništvo v Gradci, kjer je še sedaj zapovednik tretjega, t. j. slovenskega kora. Ko je prevzel generalno zapovedništvo, postal je ob enem tudi feldzeugmeister.

— Društvo „erster allgemeiner Beamtenverein der öterr. Monarchie“ se bode razcepilo zaradi nezadovoljnosti velikega dela združenih uradnikov, ki se jim pravila in postopanje upravnega odbora ne zdi potrebam prilično, in se bo v dosego svojih potreb novo društvo na podlagi popravljenih pravil, ki bodo osobito pri posojilih večje olajšave dovoljevali, sostavilo. Namen društva pa ostane, kakor pri prvem.

— Štiri in sedemdeset let je stari stražnik Jože Pele, rodóm Čeh iz Zbečna pošteno živel in nikoli ni imel še nič z gosposko opraviti. Letos je bilo na 2. avgusta, ko je imel Pele na polji opraviti. Nasproti mu pride vojak, ter ga prosi, naj mu pomaga, da bo laglje všel. Kako? Dajte mi Vaše raztrgane hlače, jaz Vam dam svoje nove za nje in pa še 3 gold. po vrhu. To je bilo pa staremu Peleu jako po volji, šment, tri goldinarje in pa nove hlače, ki jih do smrti ne bo raztrgal, kdo bi se še pomišljal! Kar na polji sta se preoblekla in vsak svojim potom odšla. Bodalo je pa Pele nekam skrtil, ker se mu ni zdelo za nobeno porabo, pretepač pa tudi ni bil, toraj čemu bi mu bilo? Nezgodna pa je hotela, da so vojaka beguna kljub raztrganim Peleovim hlačam zasačili in pred sodbo postavili, in sedaj je Peleu zašla zvezda sreče mile. Tajil ni nič, temveč vse po pravici povedal. Za preveliko postrežbo spravili so ga za tri mesece v senco. Tako je, če je človek pre — dober!

— Zeleznica lokalnega značaja gradila se bode menda že prihodnjo spomlad na Koroškem iz Kühnsdorfa v Kapljo. Zemljemerci južne železnice bajé vže svet pregledujejo.

— Na Dunaji imajo poleg električnih železnic tudi vže ladije na elektrogon. Ena odplovala je 26. t. m. v Požun, od koder se je zvečer povrnila.

— Francoska banka „Union générale“ v konkurzu. Francoska vlada preklicala in ovrgla je vsa troja poslednja izdavanja delnic te banke in sicer prvo od 29. aprila 1879 50.000 delnic po 500 frankov, drugo izdajo od 15. novembra 1880 na 100.000 delnic in tretjo od meseca novembra 1881 tudi 100.000 delnic po 850 frankov.

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 26. sept. Rumunskega ministra Bratiano je danes popoldne sprejel cesar, minister razgovarjal se je obširneje tudi z grofom Kalnoky-em in nemškim pooblaščencom Reussom.

Solnograd, 26. sept. Bismark se je odpeljal v Berlin nazaj.

Berolin, 26. sept. Časnik „Germanija“ naznanja: Da bi naklonil izgnanim škofom dobrote dispensa, vkrenil je papež, da ima Kulmski škof podajati naučenemu ministru predloge o dispensi.

Rim, 26. sept. Papež sprejel je 4000 laških duhovnikov došlih kot romarji, ter sprejemši njihovo vdanostno adresu pohvalil stanovitnost in zvestobo mašnikov; povdarjal je tudi, da se skažejo najodkritosrčniše prijatelje Laške, ako ostanejo zvesti papežu ter zahtevajo ohranitev svetne oblasti papeževe, ne pa lažnjivega poročstva svoje neodvisnosti in svobode.

Carigrad, 26. sept. Preteklo noč pogorel je del Kadiköi-a, v katerem bivajo večidel Evropejci, posebno Angleži, skoro ves do tal, škoda se ceni na 6 milijonov frankov. Ljudi ni pogorelo.

Eksekutivne dražbe.

29. sept. 3. e. d. b. pos. Mihael Klun iz Malega brda, 2710 gl. Senožec. — 1. e. d. b. Jožef Smuč iz Zemona. Vipava. — 1. e. d. b. pos. Mihael Škoecir iz Vipave, 750 gl. Vipava. — 1. e. d. b. pos. Matija Kete iz Vipave. Vipava. — 1. e. d. b. pos. Marija Logar iz Gorenje vasi. Logatec. — 1. e. d. b. pos. Janez Žurga iz Dane št. 22, 1075 gl. Lož. — 3. e. d. b. Jakob Kališar iz Osredka, 1060 gl. Lož. — 1. e. d. b. Janez Kržič iz Igavasi, 115 gl. Lož.

Dunajska borza.

26. septembra.

Papirna renta po 100 gl.	78 gl. 40 kr.
Sreberna „	78 „ 70 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	100 „ 40 „
Papirna renta, davka prosta	92 „ 85 „
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 50 „
„ „ 4%	87 „ 20 „
„ papirna renta 5%	86 „ — „
Kreditne akeje	160 gl. 291 „ 60 „
Akeje anglo-avstr. banke	120 gl. 108 „ 50 „
„ avstr.-ogerske banke	837 „ — „
„ Länderbanke	105 „ — „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	639 „ — „
„ državne železnice	319 „ — „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	228 „ — „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	103 „ 25 „
„ Ferdinandove sev.	105 „ — „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 „ — „
4% „ „ 1860	500 „ 132 „ 50 „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 167 „ 10 „
„ „ „ 1864	50 „ 166 „ 75 „
Kreditne srečke	100 „ 168 „ 75 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 19 „ 75 „
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ 50 „
London	119 „ 85 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 70 „
Francoski napoleon.	9 „ 51 „
Nemške marke	58 „ 60 „